Българсият хан и мястото му в началото на Б-ската

Публикувано от **Dimova** на **02.02.2010, 21.36**

Началото на съществуването на българската държава е белязано от силното присъствие на тюркските държавни традиции, които българските ханове наследили от Кубратовата „Стара Велика България". По всяка вероятност титлата на владетеля „хан" има тюркски произзход и води началото си от санкритската дума „кън", което ще рече „кръв" или „водач(старейшна) на кръвнородствени".

Смятало се е, че ханската власт има божествен произход, за което говори формулата „от бога поставения владетел". Ханът бил върховен законодател /Крумовите закони/, пръв съдия и военноначалник. Той водел преговорите с другите държави, сключвал мирни договори или обявявал война. Бил и върховният жрец на държавата.

От края на VII до началото на IXв българската дуржаа била изграждана като конфедерация (политически съюз) между прабългари и славяни. Ханската институция се наложила като върховен политически закон, но славянските пламена запазили своята политическа автономност и специфични управленчески традиции. Държавното единство се осъществявало преди всичко в областта на външната политик, която се осъществявала изключително от централната власт, респективно от хана.

Славяните и прабългарите създали върху територията на бившата Римска империя поредната ранноварварска държава. Тя била първата държава, създадена с дейното участие на славяните, което предопределило важната ѝ роля в средновековната история на славянството и на бъдещата православна византийска общнност. В този смисъл укрепването на българската държава през VIII в било неотменна част от процеса на образуването ѝ. Неговата конкретна историческа реализация осъществена от българските ханове Аспарух и тервел, била отговор на следните две обектино зададени задачи. Първата задача изисквала изграждането на способността за защита срещу враждебната Византия. България възникнала върху нейната територия и Константинопол смята новата държава за временен компромис. България успешно открила правилното политическо поведение срещу тази опасност, което постепенно я превърнало в съюзник на балканските славяни.

Втората задача обективно изисквала централизация на политическия живот около хана, което естествено срещнало противодействието от страна на родовата аристокрацияПреодоляването на този конфликт било въпрос, който самото съществуване на България. Ето защо успешното изпълнение на тези две задачи през VIIIв гарантирало нейното превръщане от варварска политическа структура в държаата с тринадесетвековна традиция.

Ако хан Аспарухположи основите на българската държав то приемникът му хан Тервел осъществил териториалното разщирение на България, укрепил международният ѝ авторитет и съдействал за нарастване на суверенитета на ханския институт.

На първо място хан тервл получил титлата кесар през 705г. Тази титла означавала, че империята признавалабългарският владетел за законен и сиверенен владетел. В този смисъл договорът от 705г. слага край на всякакви съмнения, че Бизантия гледа на българите като на федерати. Втората придобивка била областта Загоре. Притежаването на областта Загоре осигурява нало на Плиска стратегически предимства – пълен контрол над източните староплнински проходи и невъзможност за Византия да организира бързи, внезапни походи през планината.

С договора от 716г. пък Византия окончателно признава българската държава като равноправен партньор.

За трети път Тервел проявил верен политически усет и през 718г. българската армия разгромила арабските части, обсадили Константинопол. Събитието направило изключително силно впечатление на християнска европа и издигнало международния престиж на България.

В средата на VIIIв. България изпаднала в сериозна политическа криза. Не е пресилено да се каже, че през този периодсъществуването ѝ било поставено на карта. Благодарение на умелото ръководство и управление на хановете Телериг(768-777) и Кардам(777-809), които съсредоточили усилията си върху заздравяване на владетелския институт и вътрешното успокоение на държавата, кризата била преодоляна. България продължила успешното си историческо развитие.

Българският държавен живот, респективно управлението на българските ханове Крум и Омуртаг, през първата половина на IXв. бил съсредоточен около изпълнението на дже осножни задачи. Първата била териториалното разширение в Македония, Тракия и по Среден Дунав, където опреобладаващото население билеи славяните и основната цел тяхното присъединяване към българската държава, а втората се състояла в премахването на племенната автономност и изграждането на централизиран административна система с доминираща роля на хана.

Разширените еритории на стрната прз IXв изисквали промяна във формата на вътрешна организация в държавата. Премахването на племенната автономност и подмяната ѝ с държавноадминистративна системма, в която главно място заема т. нар. комитат, започнали през управлението на хан Крум. Свидетелство за това дава Хамбарлийският каменен надпис. Окончателното формиране на комитатската система било заслуга преди всичко на Крумовия син – Омуртаг. Той разделил най-напред пограничните области, а в последствие вероятно и вътрешните

на комитати, чиито управители, наричали комити, били лично назначаваниот него. От една страна, новата система позволявала по-късното приобщаване на новите земи към политическият център в Плиска, от друга, засилвала изключително много ролята на хана в държавната администрация.

Във връзка с комитатната реформа и с така оформения централен апарат били и политическите мерки за по-широко приобщаване на славяните към управлението на страната. И двата процеса съпътствали общата тенденция към централизация. Важна стъпка към централизацията на страната било т.нар Крумово законодателство. Писаните закони защитавали частната собственост от посегателства на крадци, предвиждали подобряване на съдебната практика чрез мерки срещу клеветниците, определят разлияни видове наказания в зависимост от размера на провинението. За наукта обаче е далеч по-важен фактът, че бил направен опит за въвеждане на един правов ред в страната и за ограничаване на разнообразието в обичайноправните норми по места.

Powered by
Bukvar.bg
© 2010-2024